

ВІДГУК

офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Ма Юйцзяо

**«ОПЕРИ ВОЛЬФГАНГА АМАДЕЯ МОЦАРТА ТА ГЕОРГА ФРІДРІХА ГЕНДЕЛЯ:
ВИКОНАВСЬКА СПЕЦИФІКА СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКИХ СПІВАКІВ»,**

науковий керівник — Давидова Оксана Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Актуальність теми дисертації. Дисертаційна робота Ма Юйцзяо присвячена проблемі, що знаходиться на перетині музикознавства, вокального виконавства та культурології. Звернення до інтерпретацій сучасних китайських співаків опер Вольфганга Амадея Моцарта та Георга Фрідріха Генделя є вельми своєчасним у контексті дедалі більшого зростання інтересу до міжкультурних взаємодій у музичному мистецтві. Вивчення специфіки адаптації європейської оперної традиції XVIII століття до китайського культурного середовища відкриває широкі перспективи для розуміння процесів глобалізації у сфері академічного співу. Актуальність теми дисертації важко переоцінити. XVIII століття є ключовим періодом формування європейської опери як складного музично-театрального явища, а тогочасні оперні твори залишаються основою сучасного оперного репертуару. У роботі Ма Юйцзяо детально обґрунтовано, що аналіз інтеграції цього репертуару у практику сучасних китайських виконавців дозволяє дослідити не лише музичні аспекти, а й культурологічні, соціальні та історичні чинники. Особливо цінним є акцент на інтеркультурному діалозі, який виявляє взаємодію західної та східної традицій у процесі виконання класичних опер.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертація базується на широкому колі джерел, що охоплюють як європейські, так і китайські музикознавчі дослідження, зокрема монографії минулого і сучасності, аналітичні статті, рецензії, нотні видання та відеозаписи оперних постановок. Авторка продемонструвала вміння

комплексно інтегрувати різnorідні джерела, поєднуючи традиційні методи музикознавчого аналізу з емпіричним дослідженням виконавських практик сучасних китайських вокалістів. Такий підхід є цілком виправданим і дозволяє всебічно осмислити поставлені питання, що забезпечує достовірність отриманих наукових результатів. Він дає змогу не лише виявити специфіку інтерпретації опер В. А. Моцарта та Г. Ф. Генделя, а й визначити їхнє значення для формування сучасної китайської академічної вокальної традиції.

Серед важливих аспектів наукової новизни роботи — цілісне музикознавче осмислення того, як китайські вокалісти інтерпретують твори В. А. Моцарта та Г. Ф. Генделя. Авторка визначає особливості вокально-сценічного виконання з урахуванням етнокультурної специфіки, технічної майстерності та художньої інтерпретації, що відкриває нові перспективи вивчення оперного мистецтва XVIII століття. Оригінальний підхід дисертантки до аналізу взаємодії європейського оперного репертуару та сучасних китайських виконавських практик має значний практичний потенціал для підготовки вокалістів і вокальних педагогів. Наукова новизна отриманих результатів належним чином обґрунтована, а всі висновки дисертантки переконливо підтверджені аналізом нотного матеріалу та фактологічними даними.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістом дисертаційна робота Ма Юйцзяо цілком відповідає вимогам, що висувуються до наукових робіт здобувачів ступеня доктора філософії відповідно до п. 5, п. 6 і п. 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертації на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертація Ма Юйцзяо є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифі-

кації, компіляції, фабрикації, плагіату, несанкціонованих запозичень та текстових алгоритмічних генерацій. Використані в роботі ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою. Стиль викладу є науковим, без відхилень у публіцистичність чи надмірну образність. Термінологія використана коректно і послідовно: авторка оперує поняттями музикознавства, культурології та вокального мистецтва відповідно до усталених конвенцій. Матеріал у розділах подано логічно — від загальних історико-теоретичних положень до аналізу конкретних оперних творів. Текст дисертації чітко структурований і зрозумілий для фахового сприйняття.

Оцінка структури дисертації. Структура роботи є добре продуманою, повністю відповідає вимогам до наукових праць такого рівня. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів та висновків, списку використаних джерел (197 найменувань) та додатків. У Вступі авторка обґрунтовує вибір теми, визначає мету і завдання дослідження, його об'єкт та предмет, а також розкриває наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи. Зокрема, чітко сформульовано мету дисертації — встановити вокально-сценічну специфіку сучасного китайського оперного мистецтва у контексті інтерпретації оперних творів Вольфганга Амадея Моцарта та Георга Фрідріха Генделя. Крім того, у вступі подано відомості про апробацію та наукові публікації дисертантки.

Розділ 1 «Формування та розвиток китайської вокальної школи на перетині європейської та китайської виконавських традицій» присвячено історичним аспектам становлення китайської академічної вокальної школи, що формувалася під впливом європейської оперної традиції. У цьому контексті заслуговує на схвалення прагнення авторки показати взаємозв'язки між розвитком китайського вокального мистецтва та процесом засвоєння техніки бельканто. Водночас певна частина матеріалу в розділі має описовий характер, що дещо зменшує аналітичну глибину дослідження.

Розділ 2 «Оперне мистецтво XVIII століття та китайська культура» присвячено проблематиці взаємодії європейської оперної культури XVIII століття з китайськими традиціями. Авторка вводить до наукового обігу матеріали, пов'язані з феноменом *chinoiserie* в оперному мистецтві, показуючи, як образ Китаю сприймався в Європі та як це згодом вплинуло на китайську сценічну інтерпретацію опер В. А. Моцарта й Г. Ф. Генделя. Втім, місцями бракує чіткої систематизації прикладів: аналіз окремих постановок подано нерівномірно, що ускладнює їх порівняльне зіставлення.

Розділ 3 «Особливості виконавських інтерпретацій оперної спадщини XVIII століття китайських вокалістів» зосереджений на виконавських інтерпретаціях китайських вокалістів, із розподілом за гендерним принципом. Тут дослідниця демонструє ґрунтовне володіння фактичним матеріалом, наводячи імена провідних китайських співаків — Ін Фан, Ін Хуан, Шен Яна, Ле Бу та інших. Цінним є аналіз поєднання європейських вокальних технік із китайськими естетичними моделями сценічної поведінки. Завершальні висновки роботи узагальнюють результати трьох розділів і підтверджують виконання поставлених завдань.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації висвітлені у наукових публікаціях здобувачки. За темою дослідження опубліковано 3 статті у спеціалізованих фахових виданнях категорії «Б», затверджених МОН України, та 1 публікацію апробаційного характеру. Також основні положення роботи були апробовані на наукових конференціях різного рівня, міжнародних та всеукраїнських, про що свідчать тези доповідей здобувачки, опубліковані у збірниках матеріалів конференцій 2021–2023 рр. Науковий рівень публікацій здобувачки відповідає вимогам до публікацій за тематикою дисертації: всі статті оприлюднено у профільних музикознавчих виданнях, що дозволило повною мірою відобразити основні наукові результати дослідження. У публікаціях дотримано принципів академічної доброчесності, всі роботи виконано особисто здобувачкою. Таким чином, наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю оприлюднені у

фахових публікаціях здобувачки та відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженого Постановою КМ України від 12 січня 2022 р. № 44.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи.

Попри високу якість виконання дисертаційного дослідження, все ж можна висловити окремі зауваження. По-перше, деякі фрагменти першого розділу носять переважно описовий характер, що певною мірою знижує аналітичну глибину роботи. По-друге, у другому розділі відчувається недостатня систематизація матеріалу: аналіз окремих оперних постановок подано нерівномірно, що ускладнює проведення порівняльних паралелей. Загалом хотілося би більше уваги до порівняння інтерпретаційних технік сучасних китайських виконавців та їхніх європейських колег для того, щоб ще виразніше підкреслити унікальність китайської вокальної школи.

Крім того, у мене як опонента виникло питання до здобувачки: чи можна стверджувати, що в Китаї існує національна школа виконання опер В. А. Моцарта та Г. Ф. Генделя, і які критерії дозволяють відокремити її від інших вокальних шкіл?

Зазначені зауваження мають дискусійний характер і жодним чином не применшують цінності проведеного дослідження. Вважаю, що висловлені недоліки не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації; їх можна розцінювати як напрямки для подальших наукових пошуків авторки. Навпаки, постановка таких питань свідчить про актуальність теми і спонукає до розширення дослідження в майбутньому.

Висновок про дисертаційну роботу. Вважаю, що дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії Ма Юйцзяо на тему «Опери Вольфганга Амадея Моцарта та Георга Фрідріха Генделя: виконавська специфіка сучасних китайських співаків» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним самостійним дослідженням. Сукупність представлених у дисертації теоретичних та практичних результатів розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для га-

лузі знань 02 «Культура і мистецтво» (спеціальність 025 «Музичне мистецтво»). Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю і науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, визначеним у п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а також вимогам п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМ України від 12 січня 2022 р. № 44. Здобувачка Ма Юйцзяо заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор,
директор Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України

Ігор САВЧУК